

Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду

На седници Политиколошког одељења, одржаној 14. септембра 2020. године, констатовано је да је кандидат МА Никола Јовић завршио писање докторске дисертације под насловом „Улога емоција у доношењу политичких одлука: Критика теорије рационалног избора“. Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду од 17.09.2020. године именована је Комисија за оцену докторске дисертације у саставу: проф. др Милош Бешић, редовни професор - Универзитет у Београду - Факултета политичких наука (председник); проф. др Неђо Даниловић, редовни професор - Универзитет Унион Никола Тесла – Пословни и правни факултет; др. Зора Крњачић, виша научна сарадница - Универзитет у Београду - Филозофски факултет, Институт за психологију; доц. др Вера Арежина, доценткиња - Универзитет у Београду - Факултета политичких наука и доц. др. Каја Дамњановић, доценткиња - Универзитет у Београду - Филозофски факултет, Психологија

Комисија је прегледала и оценила наведени докторски рад и на основу мишљења свих њених чланова Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду подноси следећи:

Извештај о докторској дисертацији

Основни подаци о кандидату

Никола Јовић рођен је 21.5.1985. године у Београду. Основне студије завршио је 2009. године на Факултету политичких наука Универзитета у Београду, смер Међународни односи са просечном оценом 8,20. У академској години 2010/2011. завршио је мастер студије Факултета политичких наука, модул Међународна политика са просечном оценом 9,22. Завршни мастер рад кандидата *Заснованост критика глобализације* под менторством професорке др Радмиле Накараде оцењен је највишом оценом (десет).

Кандидат Никола Јовић почео је да ради на Факултету политичких наука 2011. године, као сарадник-демонстратор на предметима *Основе методологије политичких наука*

и *Методологија политиколошких истраживања са статистиком*. Академске 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013. и 2013/2014. године, Наставно-научно веће Универзитета у Београду Факултета политичких наука бирало га је у звање сарадник демонстратор. Кандидат је изабран за истраживача-сарадника 2014. године, на пројекту „Политички идентитет Србије у регионалном и глобалном контексту“ (179076). Две године касније (2016.) Наставно-научно веће Универзитета у Београду Факултета политичких наука бирало га је у звање асистента за ужу научну област Политичка теорија, политичка историја и методологија политичких наука. У мају 2019. године кандидат Никола Јовић реизабран је за асистента на још три године.

Када је реч о учествовању у раду факултетских тела, кандидат Никола Јовић је ангажован као секретар Политиколошког одељења од 2018. године и члан Комисије за обезбеђење и унапређење квалитета рада Факултета. Никола Јовић је био члан више комисија за одбрану мастер теза и дипломских радова. Осим тога, кандидат је и члан Међународног удружења методолога друштвених наука.

Никола Јовић је редован предавач на Академији либералне политике, Либертаријанског клуба Либек и повремено предавач на Академији демократије невладине организације ЦРТА. Радио је на пројектима мисије ОЕБС у Србији, Вестминстерске фондације за демократију, УНИЦЕФ-а, Иницијативе младих за људска права, Европског покрета у Србији, Београдског центра за безбедносну политику, Београдског фонда за политичку изузетност, Центра за друштвени дијалог и регионалне иницијативе, Независног удружења новинара Србије (НУНС) и немачке фондације *Help*. Учествовао је у реализацији великог броја истраживачких пројеката (преко 70) од којих се по значају посебно издвајају *European Values Study (EVS)*, *Comparative Study of Electoral Systems (CSES)* и *Comparative National Elections Project (CNEP)*. Након добијања *European Forum Alpbach* стипендије (EFA) и студијског боравка у Аустрији, постао је члан алумни клуба *Alpbach* у Београду. Кандидат активно влада енглеским и немачким језиком.

У периоду 2009-2019. године кандидат је самостално или у коауторству објавио двадесет један (21) оригинални научни и прегледни рад у домаћим и страним научним часописима и зборницима. Осим тога кандидат Никола Јовић имао је осам (8) излагања на националним, регионалним и међународним научним конференцијама.

Објављени радови кандидата:

(2019) **Рационалност, емоције и афективна револуција: зашто су емоције занемарене у политиколошким истраживањима у Србији?** *Српска политичка мисао*, 1/2019

(2018) **Спољнополитички популизам у Србији**, *Злоупотреба народа 2*, Либек

(2018) **Трендови етничке дистанце између Срба и Албанаца**, Зборник радова са конференције “Од НОРМАЛизације до РЕАЛизације – будући односи Београда и Приштине”, *KAS/CisBalk*

(2017) **Популистичка нарација у Србији**, *Злоупотреба народа: природа популизма у Србији*, Либек

(2017) **Personal or Party Electoral Campaigns in Serbia, Bosnia and Herzegovina, Montenegro and Kosovo* – Empirical Findings**, *Serbian Political Thought*, коаутор Бобан Стојановић

(2016) **Статистика за истраживаче у политичким наукама**, Завод за уџбенике и наставна средства, поглавље у књизи

(2016) **Нова изборна правила – ставови грађана о реформи изборног система**, У Ђ. Стојановић (ур.), *Србија и институционални модели јавних политика: проблеми и перспективе*, коаутор Душан Вучићевић

(2016) **Због чега расте евроскептицизам: ставови младих према Европској унији**, *Српска политичка мисао*, коаутор др Иван Радосављевић

(2016) **Политичка партиципација и активизам првогласача у Србији**, Институт за политичке студије, Зборник

(2016) **Ставови грађанки и грађана Београда о односу државе и медија**, *Медији и јавни интерес*, Зборник радова са међународне конференције, коауторка Маријана Матовић

(2016) **Значај теорије Црног лабуда за разумевање ограничености предвиђања друштвених појава: допринос Насим Николас Талеба**, *Улога прогностичких*

истраживања у развоју савременог друштва, Међународно друштво методолога, Зборник радова са конференције методолога

(2016) **Personal or Party Election Campaigns in Serbia: Empirical Findings**, *Comparative Balkan Politics*, коаутор Бобан Стојановић

(2015) **Истраживање јавног мњења: Домети и квалитет политичке комуникације у Србији**, *Политичка ревија*, број 45. коауторка Сара Бајић

(2015) **Перцепције грађана Србије о расподели моћи у међународним односима**, *Мека моћ држава*, зборник, Центар за студије Сједињених Америчких Држава.

(2014) **Истраживање етничке дистанце на Косову**, *Етничка дистанца: Перспективе мултиетничког друштва на Косову*, Зборник, YIHR & CISBALK.

(2014) **Политички активизам и изборна партиципација младих који стичу бирачко право**, *Избори у Србији 2014. године – Политичка рокада*, Институт за политичке студије, коауторке Марина Булатовић и Сенка Анђелковић

(2014) **Децентрализација одлучивања у граду Београду - ставови грађана о учинковитости**, *Политичка ревија*, број 42. Институт за политичке студије, коаутор Бобан Стојановић

(2013) **Методологија истраживања: Ernst and Young модел истраживања меке моћи**, *Мека моћ држава*, Центар за студије Сједињених Америчких Држава.

(2013) **Култура и глобализација - супротстављена тумачења**, *Годишњак ФПН*, број 9

(2013) **Justification of Criticism of Globalization from the Nation-State Perspective**: *Western Balkans Security Observer*, број 21

(2012) **Научне револуције: Попер, Кун, Лакатош и наука о међународним односима: Синтезис**, број 1, коауторка Марина Илић

Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидата МА Николе Јовића под насловом „Улога емоција у доношењу политичких одлука: Критика теорије рационалног избора“ написана је на 214 страна стандардног формата (фонт: *Cambria*, проред: 1) од којих је 174 стране основног текста, а остатак чине уводне стране и списак коришћених извора.

Дисертација садржи тринаест основних поглавља – (1) Увод у дисертацију; (2) Фундаменталне расправе у теорији одлучивања; (3) Теорија рационалног избора и одлучивање; (4) Бихевиорална теорија одлучивања; (5) Закључи рационално-бихевиоралне дебате и однос према емоцијама; (6) Емоције; (7) Модели за објашњење утицаја емоција на одлучивање; (8) Утицај валенције емоција на одлучивање; (9) Утицај инциденталних и интегралних емоција на одлучивање; (10) Политика, политичке науке и емоције; (11) Емоције и политичко одлучивање: представљање резултата истраживања; (12) Дискусија резултата; (13) Закључак.

Докторска дисертација МА Николе Јовића представља заокружену целину у научном, истраживачком и методолошком смислу. Закључци дисертације почивају на ваљаној аргументацији која произилази из резултата добро осмишљеног и спроведеног истраживања. Основна методолошка, теоријска и практична полазишта заснована су на савременој литератури. Кандидат је користио монографије и научне и стручне радове релевантних страних и домаћих аутора.

Предмет и циљ дисертације

Дисертација кандидата Николе Јовића је методолошка студија о улози емоција у политичком одлучивању. Предмет дисертације је начин на који емоције утичу на процес доношења политичких одлука, са посебним фокусом на епистемолошку критику теорије рационалног избора и теорије изгледа, уз објашњење механизма емотивног одлучивања. Ауторово полазиште је да ова, сада већ традиционална теоријска приступа, занемарују системску улогу коју емоције имају приликом доношења одлука у политици. Главна претпоставка ове студије заснована је на ауторовом ставу да је улога емоција толико важна у процесу одлучивања, да код људи код којих су индуковане одређене емоције (као што су

срећа, љутња, страх и туга) долази до понашања које одступа од пропозиција теорије рационалног избора и теорије изгледа.

Истраживачка намера аутора је да проблематизује и експериментално истражи улогу емоција у политичком одлучивању, да емпиријским налазима систематизује сазнања о томе како емоције утичу на процес одлучивања и да понуди аргументе зашто су емоције незаобилазне када говоримо о унапређењу модела рационалног избора и модела теорије изгледа. Дакле, циљ студије није само критика ова два модела објашњења политичког понашања, већ и теоријско унапређење модела који процес доношења одлука анализира кроз међуигру рационалног, когнитивног и емотивног аспекта доносиоца одлуке.

Управо пропитујући методолошке основе теорије рационалног избора и теорије изгледа, кандидат Никола Јовић дефинише полемичко питање на коме почива ова студија: Да ли су ова два модела (теорија рационалног избора и теорија изгледа) довољна за анализу процеса политичког одлучивања и да ли су у својим фундаменталним предиспозицијама узели у обзир све елементе који утичу на актере у том процесу, односно на који начин у своје истраживачке програме укључују емоције? Опсежним истраживањем аутор дисертације показује да оба модела занемарују улогу емоција у политичком одлучивању.

Кључно **истраживачко питање** на које кандидат у раду одговара гласи: Какав је утицај емоција на доношење политичких одлука?

Да би дошао до одговора на ово кровно питање, аутор је одговорио на неколико ужих, специфичних питања:

- Како емоције утичу на процену вероватноће за будуће политичке догађаје;
- Како емоције утичу на склоност према процени ризика за одређене политичке догађаје;
- Како емоције утичу на однос према политичком компромису и преговарању;
- Како емоције утичу на однос према секуритизацији и предузимњу политичких мера за „неутрализовање“ безбедносних проблема;

- Како емоције утичу на политичке преференције и ставове.

Када је реч о **научној области**, начин на који је кандидат приступио истраживачком раду указују да се ради о методолошкој студији мултидисциплинарног типа *par excellence*. Кандидат, залазећи у различите научне дисциплине (политичке науке, психологију, економију, теорију одлучивања), покушава да реши један важан епистемолошки и методолошки проблем. У потрази за одговором на истраживачко питање аутор користи сложени методолошко-теоријски апарат: методолошки индивидуализам, бихевиоризам, когнитивну теорију емоција. У самој имплементацији истраживања користи сложени мешовити конвергентни паралелни дизајн.

С обзиром на то да је ова тема веома мало истражена у политичким наукама, посебно на експериментални начин који аутор дисертације користи, **истраживачки циљ** ове студије је експлоративан. Кандидат Никола Јовић покушава да „осветли“ проблем политичког одлучивања из другачијег угла од доминантних модела у политичкој науци, пре свега стављајући фокус на утицај емоција на доносиоце политичких одлука.

Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Генерална хипотеза у раду кандидата Николе Јовића је да различите емоције имају значајно различити утицај на процес доношења одлука које се односе на политику и политичка питања и да као такве утичу на нарушавање принципа рационалности. Са једне стране, одређене емоције утичу на процену ризика, субјективни прорачун вероватноће и обраду информација, док са друге стране утичу на сам избор одлука.

Прецизније, генерална хипотеза истраживања је да ће у зависности од тога да ли су код доносиоца одлука индуковани срећа, туга, љутња или страх, постојати различита процена вероватноће за будуће политичке догађаје, различита склоност према процени ризика за одређене политичке догађаје, различити однос према политичком компромису и преговарању, као и различити однос према секуритизацији.

✚ **Посебна хипотеза 1:** У зависности од тога да ли је код доносиоца одлука индукована срећа, туга, љутња или страх, различита је и процена вероватноће за будуће политичке догађаје.

Појединачна хипотеза 1.1: Дносиоци одлука код којих је индукована срећа процењиваће већом вероватноћу да ће се у будућности више дешавати политички догађаји који имају позитивне исходе.

Појединачна хипотеза 1.2: Дносиоци одлука код којих је индукована туга, процењиваће мањом вероватноћу да ће се у будућности више дешавати политички догађаји који имају позитивне исходе.

Појединачна хипотеза 1.3: Дносиоци одлука код којих је индукована љутња процењиваће већом вероватноћу да ће се у будућности више дешавати политички догађаји који имају позитивне исходе.

Појединачна хипотеза 1.4: Дносиоци одлука код којих је индукован страх процењиваће мањом вероватноћу да ће се у будућности више дешавати политички догађаји који имају позитивне исходе.

✚ **Посебна хипотеза 2:** У зависности од тога да ли је код доносиоца одлука индукована срећа, туга, љутња или страх различита је и склоност према ризиковању у политичким одлукама.

Појединачна хипотеза 2.1: Дносиоци одлука код којих је индукована срећа, показале већу склоност ка ризичним политичким одлукама.

Појединачна хипотеза 2.2: Дносиоци одлука код којих је индукована туга, показале мању склоност ка ризичним политичким одлукама.

Појединачна хипотеза 2.3: Дносиоци одлука код којих је индукована љутња, показале већу склоност ка ризичним политичким одлукама.

Појединачна хипотеза 2.4: Дносиоци одлука код којих је индукован страх, показале мању склоност ка ризичним политичким одлукама.

✚ **Посебна хипотеза 3:** У зависности од тога да ли је код доносиоца одлука индукована срећа, туга, љутња или страх различита је и склоност за долажење до компромисног решења у политичким споровима.

Појединачна хипотеза 3.1: Доносиоци одлука код којих је индукована срећа, биће више спремни да постигну договор и направе компромис у политичком преговарању.

Појединачна хипотеза 3.2: Доносиоци одлука код којих је индукована туга, биће више спремни да постигну договор и направе компромис у политичком преговарању.

Појединачна хипотеза 3.3: Доносиоци одлука код којих је индукована љутња, биће мање спремни да постигну договор и направе компромис у политичком преговарању.

Појединачна хипотеза 3.4: Доносиоци одлука код којих је индукован страх, биће мање спремни да постигну договор и направе компромис у политичком преговарању.

✚ **Посебна хипотеза 4:** У зависности од тога да ли је код доносиоца одлука индукована срећа, туга, љутња или страх различити је и интензитет секуритизације одређених политичких проблема.

Појединачна хипотеза 4.1: Доносиоци одлука код којих је индукована срећа, показиваће мању склоност да секуритизују одређене политичке проблеме.

Појединачна хипотеза 4.2: Доносиоци одлука код којих је индукована туга, показиваће већу склоност да секуритизују одређене политичке проблеме.

Појединачна хипотеза 4.3: Доносиоци одлука код којих је индукована љутња показиваће већу склоност да секуритизују одређене политичке проблеме.

Појединачна хипотеза 4.4: Доносиоци одлука код којих је индукован страх, показиваће већу склоност да секуритизују одређене политичке проблеме.

Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације

Докторска теза Николе Јовића састоји се из увода, једанаест поглавља и закључка.

○ **Фундаменталне расправе у теорији одлучивања**

У овом делу рада кандидат Никола Јовић приказује стање дисциплине кроз расправе о рационалности људских избора. У првом делу овог поглавља тема је значај

процеса одлучивања и његова структура, док је други део посвећен међутеоријској дебати о начину на који се одлуке доносе, рационалности актера и могућности научног сазнања о универзалним законима који у том процесу важе.

○ **Теорија рационалног избора и одлучивање**

Ово поглавље аутор посвећује теорији рационалног избора (нормативна теорија одлучивања). Пажња је усмерена како на прве покушаје решења проблема рационалног избора (Данијел Бернули), тако и на постулате (аксиоме) рационалности и комплетну методолошку апаратуру коју је ова теорија поставила (Фон Нојманова и Моргенштернова аксиоматизација теорије очекиване корисности). У овом делу рада кандидат Никола Јовић представља класичан модел рационалног избора заснован на концепту очекиване корисности који служи за разумевање процеса одлучивања.

○ **Бихевиорална теорија одлучивања**

У овом делу рада аутор анализира основне методолошке поставке и домете когнитивне револуције која је задесила теорију одлучивања. Кандидат Никола Јовић објашњава улогу психологије и бихевиоралне економије у критици теорије рационалног избора, излажући истраживања Херберта Сајмона, Данијела Канемана, Ејмоса Тверског, Герда Гигеренцера и других когнитивних и бихевиоралних научника. Фокус овог поглавља стављен је на когнитивни модел теорије изгледа. Осим тога, значајан простор у овом поглављу заузимају и новији когнитивни истраживачки програми који се баве хеуристичким одлучивањем и концептом еколошке рационалности.

○ **Закључи рационално-бихевиоралне дебате и однос према емоцијама**

Након представљања два доминантна модела у теорији одлучивања у претходна два поглавља, аутор у овом поглављу извршава својеврсну методолошку рекапитулацију анализирајући њихов сазнајни домет из угла емоција. Овај део студије разматра епистемолошки „простор“ за увођење емоција у постојеће моделе у оквиру теорије одлучивања, као и могућност за конструисање модела емотивног одлучивања.

○ Емоције

У овом поглављу, кандидат Никола Јовић излаже доминантне филозофске, психолошке и социолошке теорија емоција. Осим тога, у овом делу рада аутор класификује и објашњава различите врсте емоција, пре свега кроз фундаменталну поделу на очекиване и непосредне емоције. Посебна пажња посвећена је непосредним емоцијама које су кључне за истраживање у овој студији, а то су инциденталне и интегралне. Такође, у овом поглављу фокус је и на структуралној анализи емоција, односно димензијама од којих се емоције састоје: валенција, узбуђење, контрола и подстицај на деловање. На крају овог поглавља, представљена су и најновија сазнања из неуронауке. Ова сазнања се односе на неуробиологију емоција, односно, на улогу коју различити делови мозга имају у емотивним реакцијама.

○ Модели за објашњење утицаја емоција на одлучивање

Кандидат Никола Јовић у овом делу рада су излаже теоријске основе различитих модела који се користе за разумевање улоге емоција у одлучивању. Представљени су: когнитивни приступ, теорија спремности на акцију, модел асоцијативних мрежа, модел емоција-као-информација, хипотеза о емоцијама као соматским маркерима, афективни интегрисани модел и модел афективне инфузије. Осим тога, изнета је и типологија различитих улога које емоције могу имати у процесу одлучивања.

○ Утицај валенције емоција на одлучивање

У овом поглављу ауторова пажња је усмерена на промену парадигме у теорији одлучивања и афективну револуцију која је ову дисциплину задесила. Анализира пионирске и експерименталне радове Роберта Зајонца (Роберт Зајонц), Елис Ајсен (Алице Исен), Џозефа Форгаса (Јосепх Форгас), Џенифер Лернер (Јеннифер Лернер) и других аутора који су се бавили улогом емоција у процесу одлучивања. У овом делу рада кандидат Никола Јовић анализира утицај валенције емоција на процес одлучивања, односно специфичан утицај позитивних и негативних емоција.

- **Утицај инциденталних и интегралних емоција на одлучивање**

У овом поглављу аутор анализира налазе студија које истражују различите утицаје инциденталних и интегралних емоција на доносиоце одлука. У фокусу овог дела рада налази се утицај који емоције имају на когнитивну обраду, употребу хеуристика, одабир информација и присећање, спонтане социјалне интеракције, преговарање, усвајање и излагање аргумената, процену вероватноће и ризика.

- **Политика, политичке науке и емоције**

Док је у осмом и деветом поглављу фокус аутора на психолошким истраживањима, у овом поглављу фокус ставља на политику и политичке науке. У овом делу студије, кандидат Никола Јовић износи примере који показују на који начин су емоције важне у политичкој пракси, односно, каква је њихова улога у важним политичким процесима. Осим тога, представља и пионирске радове истраживача који су већ укључили емоције у своје истраживачке програме политичких наука, пре свега у областима политичке комуникације (маркетинга), политичке партиципације и међународних односа.

- **Емоције и политичко одлучивање: представљање резултата истраживања**

У овом делу рада кандидат је детаљно описао методолошки и истраживачки дизајн студије. То укључује објашњење изабраног теоријског приступа, са једне стране, и начина истраживања, са друге стране. Након експликације методолошких техника и поступака, у овом поглављу аутор представља резултате истраживања.

- **Дискусија резултата**

У овом поглављу фокус је на разматрању резултата истраживања у светлу постављених хипотеза. Такође, у овом делу рада аутор указује на методолошке домете своје студије, како у домену надоградње теорије рационалног избора и теорије изгледа, тако и у домену емотивног одлучивања.

○ **Закључак**

На крају рада изложена су закључна, рефлексивна разматрања кандидата Николе Јовића о теоријским, експерименталним и емпиријским “стубовима” на којима почива рад у светлу добијених увида из опсежног прегледа литературе и података из спроведеног истраживања. Аутор такође указује на будуће правце истраживања када је реч о улози емоција у политичким процесима.

Методe које су примењене у истраживању

Емпиријски део студије кандидата Николе Јовића заснован је на мешовитом истраживачком приступу. Конвергентни паралелни дизајн који у раду користи аутор подразумева паралелно коришћење експерименталног и квази-експерименталног дизајна. Са једне стране, кандидат је организовао и спровео експеримент путем којег је прикупио податке о томе како инциденталне емоције (срећа, страх, туга и љутња), утичу на процес доношења одлука. За потребе индуковање емоција у овом делу студије аутор је користио кратке видео клипове и метод вођеног присећања (*Autobiographical Recall Mood Induction - ARMI*). Са друге стране, аутор је користио дизајн који се у ширем смислу може квалификовати као квази-експериментални у виду квантитативног истраживања на репрезентативном узорку. У квази-експерименталном дизајну фокус је био на утицају интегралних емоцијама на политичко одлучивање. За обраду податка користио је статистички метод, анализирајући податке у програму *IBM SPSS*.

Остварени резултати и научни допринос дисертације

Кандидат Никола Јовић је у свом докторском раду успешно одговорио на постављено истраживачко питање и доказао основаност постављеног хипотетичког оквира. Добитим увидима из експерименталног и квази-експерименталног истраживања укључио се у научну дебату о улози емоција у политичком одлучивању. Осим тога, на ваљани методолошки начин је анализирао епистемолошку апаратуру два доминантна модела за објашњење процеса одлучивања (теорија рационалног избора и теорија изгледа), указавши на њихове недостатке. Налази из истраживања су показали да је потребно одбацити нулту хипотезу да емоције немају утицај на политичке одлуке. Процитирајући

различите аспекте политичког одлучивања, аутор је показао да емоције имају значајан утицај на доносиоце одлука. Када је реч о кључним научним доприносима студије, њих има више. Прво, налази ове студије показују да емоције утичу на аспект одлучивања који се назива процењивање, што значи да је аутор показао да су емоције веома важне у иницијалном фазама одлучивања. Друго, налази студије показују да емоције не утичу само на процењивање, већ и на имплементацију одлука. На пример, емоције не утичу само на перцепцију ризика већ и на избор ризичних опција. Треће, један од најзначајнијих методолошких налаза ове студије се ослања управо на однос према ризичним опцијама у теорији изгледа. Наиме, подаци из истраживања откривају да одређене емоције подстичу испитанике да нарушавају доследност преференција, појачавајући ефекат рефлексije. Четврто, подаци из ове студије указују на то да емоције значајно утичу и на процес преговарања, тако што неке емоције подстичу кооперативне стратегије, док друге подстичу компететивне. Пето, истраживање показује да емоције утичу на променљив однос према политичким преференцијама, односно да ставови људи везани за одређена политичка питања варирају под утицајем различитих емоција. Шесто, још један значајан методолошки допринос ове студије задире у поље студија безбедности и односи се на област секуритизације. Добијени подаци из експеримента показују да одређене емоције имају значајан утицај на прихватање секуритизујућих мера. Дакле, на усвајање специјалних мера не утиче само дискурзивна архитектура секуритизујућег акта, већ и то у каквом емотивном стању се реципијенти овог акта налазе. Седмо, ова студија открива и значајне утицаје које емоције имају на етички ниво политичких одлука. Подаци из студије показују да су доносиоци политичких одлука под утицајем одређених емоција много више склони да моралност процењују на основу принципа припадности нацији, него испитаници који се налазе под утицајем других емоција. Кривни, методолошки допринос ове студије огледа се у томе што указује на то да су теорија рационалног избора и теорија изгледа неоправдано из свог методолошког апарата изоставиле емоције.

Закључак

1. Ова методолошка студија својим квалитетом показује да кандидат поседује знања неопходна за самосталан научно-истраживачки рад и продубљено разумевање теоријских концепата и модела који објашњавају политичко понашање. Анализирајући један сложени

мултидисциплинарни научни проблем, кандидат у дисертацији показује методолошку и истраживачку зрелост.

2. Одабрана тема докторске дисертације је савремена и у светским научним круговима веома дебатабилна. Реч је о изузетно актуелном истраживању које може бити од научне и шире друштвене користи и подстицај за даља научна истраживања о улози емоција у политичким процесима.

3. Сама студија је добро структурирана, поглавља следе једна из другог и односе се на проблем истраживања. Структура аргументације, на којој почива закључивање, је логички и конзистентно изведена.

4. Опширна, савремена литература која је у раду коришћена говори о томе да је кандидат вредно анализирао налазе водећих аутора о проблему истраживања и пронашао начин да се укључи у текућу научну дебату и да свој допринос.

5. Резултати истраживања који су проистекли из студије кандидата Николе Јовића имају велики методолошки и теоријски допринос. Својим радом кандидат указује на методолошке и теоријске недостатке постојећих модела за објашњење политичког одлучивања, усмеравајући њихову допуну ка емоционалним варијаблама.

Анализом и критичком оценом докторске дисертације, Комисија закључује да је дисертација Николе Јовића написана у складу са усвојеном пријавом и одобрењем Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду. Такође, налази програма *iThenticate* којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације показују да није дошло до нарушавања принципа академске честитости. Подударана од 2% последица су преклапања библиографских података и општих места и податка што је у потпуности у складу са чланом 9. Правилника. На основу укупне и критичке оцене садржаја докторске дисертације, чланови Комисије оцењују да докторска дисертација кандидата Николе Јовића представља самостално научно дело, па су се у складу са тим стекли сви неопходни услови за њену јавну одбрану.

У Београду, 23.11.2020. године

Комисија за оцену дисертације

проф. др Милош Бешић, редовни професор (председник), Универзитет у Београду -
Факултет политичких наука

проф. др Неђо Даниловић, редовни професор, Универзитет Унион Никола Тесла –
Пословни и правни факултет

др. Зора Крњаић, виша научна сарадница, Институт за психологију

доц. др Вера Арежина, доценткиња, Универзитет у Београду - Факултет политичких
наука

доц. др. Каја Дамњановић, доценткиња, Универзитет у Београду - Филозофски
факултет, Психологија
